

ALLES BIBLIOTEK



INNLEDNING

Opprinnelsen til Ringerike bibliotek går tilbake til 1811 da presten Fietzetz opprettet en boksamling som dels fikk navnet «Norderhov Almueboksamling» og «Norderhov Sogneboksamling». I 1831 besto samlingen av 61 bøker.

Folkebibliotekene har gjennomgått store endringer de siste årene. Fra å være mediesamlinger og utlånsstasjoner, er de blitt kulturarena, kunnskapsarena og møteplass for kommunens innbyggere. Grunnmuren er det demokratiske prinsippet om at alle skal ha likeverdig og gratis tilgang til informasjon og kunnskap.

Også Ringerike bibliotek har gjennomgått store endringer påvirket av samfunnstrender og økonomi.

Ringerike kommune har manglet en egen plan for bibliotek. Uten egen plan, har Ringerike bibliotek vært styrt i retning av å oppfylle regionale og nasjonale mål. En temaplan er viktig fordi det gir lokal politisk forankring og forpliktelse.

Kommunestyret vedtok 30.03.2023 at det skal lages temaplan for bibliotek.

Det politiske vedtaket fastslår: «Ringerike kommune trenger et styringsverktøy for folkebiblioteket i kommunen. Temaplanen skal konkretisere og prioritere satsningsområder for bibliotektjenesten. Temaplanen skal oppfylle kommunedelplanens mål og bygge opp under kulturstrategiens strategier.»

Ringerike kommune har siden 2001 hatt ansvar for drift av bibliotektjenesten ved Ringerike fengsel, som er statlig finansiert. Temaplanen behandler ikke innholdet i fengselsbibliotektjenesten, kun folkebibliotektjenesten for kommunens innbyggere.

Planen er ordnet i tre hoveddeler:

1. Bibliotekfundamentet
2. Situasjonsbeskrivelse (nåsituasjon)
3. Tiltak

Tiltaksdelen vil være bibliotekets virksomhetsplan og revideres fra år til år. Det er ønskelig at planen for øvrig rulleres hvert 4. år.



DEL 1: BIBLIOTEKFUNDAMENTET

Det er kommunens ansvar å gi bibliotektilbud til kommunens innbyggere.

En forutsetning for et opplyst demokrati er en lesende befolkning som er i stand til å tolke, vurdere og forstå et budskap. Folkebibliotekets grunnide om folkeopplysning er viktigere enn noen gang, i en tid hvor kunstig intelligens, falske nyheter og hjemmesnekrede virkelighetsoppfatninger flourer. Her har bibliotekene en nøkkelrolle.

Bibliotekets kjernetilbud er litteratur, lesing og folkeopplysning for mennesker i alle aldre. Det er et mål at biblioteket skal framstå som terskelfritt med høy aktelse i alle lag av befolkningen. Det skal oppleves trygt og godt å benytte biblioteket for alle, uavhengig av etnisitet, alder, kjønn og legning.

Bibliotekene er ÅPNE, INKLUDERENDE og TILGJENGELIGE steder for rekreasjon, debatt, opplysning og kunnskap.

Lov om folkebibliotek fundamenterer folkebibliotekets virksomhet. Nasjonale, regionale og lokale føringer setter også rammer for bibliotekenes mål, beskriver bibliotekets kjerneoppgaver og mulige retninger for et moderne og framtidsrettet bibliotektilbud.

Lov om folkebibliotek:

«Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet.»

Etter endringen i loven av 2014 ble formidling mer vektlagt, med fokus på formidling i det daglige arbeidet. Det kan foregå gjennom bokprat, lesestunder, utstillinger og bokanbefalinger i bibliotekrommet og på digitale plattformer, foredrag, forfatterbesøk, debatter, konserter, teater og verksteder.

Gratisprinsippet sikrer alle som bor i landet gratis tilgang til å låne bøker og andre medier. Dette innebærer at alle som bor i landet fast eller midlertidig, skal sikres gode bibliotektenester. Beboere med annen språklig bakgrunn skal ha et tilbud i det lokale folkebiblioteket. Det flerspråklige bibliotek ved Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana bistår bibliotekene med litteratur på mange språk.

«Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt.»

Biblioteket skal være en uavhengig møteplass der alle føler seg velkomne. Rammen er nøytral, det er gratis å bruke biblioteket, og det er ingen skjulte agendaer. Biblioteket har en redaktørrolle når innholdet formes, og i forbindelse med arrangement av debatter, skal det sikres at ulike stemmer får slippe til og flere sider presentere sitt syn.

«Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.»

Biblioteket mottar kvalitetssikret litteratur fra Staten, innkjøpt av Kulturrådet. Vel så viktig er det at biblioteket har et mediebudsjett som sikrer et bredt, oppdatert og allsidig utvalg for hele befolkningen.

«Bibliotekenes innhold og tjenester skal gjøres kjent.»

Biblioteket skal være synlig, godt skiltet og lett tilgjengelig. Samlingen skal være søkbar på nettet, og informasjon om bibliotekets tilbud skal være tilgjengelig digitalt via ulike plattformer, som hjemmeside og sosiale medier.

«Folkebibliotekene er ledd i et nasjonalt biblioteksystem.»

Bibliotektjenesten i hele landet samarbeider om fjernlån. En felles transportordning sikrer at medier sendes mellom bibliotekene, og den samlede samlingen i landet utnyttes godt.



BIBLIOTEK SOM FAKTOR FOR BÆREKRAFT



Biblioteket er en åpen arena for formelle og uformelle møter, noe som bidrar til samhold, inkludering og mindre utenforskap. Folkeopplysning bidrar også til god helse.



Biblioteket bidrar til flere og bedre lesere. Lesing er en forutsetning for tilegnelse av kunnskap. Biblioteket er en viktig aktør innen folkeopplysning og kunnskapsdeling. Bibliotekrommet tilbyr omgivelser og har nødvendige fasiliteter for studier og kan fungere som hjemmekontor.



Biblioteket utgjør en viktig del av den demokratiske grunnmuren. Biblioteket sikrer gjennom gratisprinsippet at alle har lik tilgang til informasjon og kunnskap, og bidrar til å utjevne sosiale forskjeller.



Biblioteket som åpen møteplass bidrar med innhold og aktivitet i nærmiljøet. Barn, eldre og andre med mindre aksjonsradius har behov for tilbud lokalt der de bor, og det er bra for miljøet at man reiser mindre.



Bibliotek er bærekraftig og miljøvennlig. Hvert medium gjenbrukes av mange og får et langt liv. Bibliotekets drift skal tilrettelegges for lavest mulig miljøavtrykk.



Bibliotek bidrar til å utvikle og styrke yringskultur og yringsmangfoldet, støtter opp under demokratiske verdier, og er en arena for offentlig samtale og debatt.



For å skape et godt og bredt bibliotektilbud, samarbeides det med frivilligheten, andre kommunale virksomheter, lag og foreninger. Bibliotekstilbudet utvikles gjennom samskaping med bibliotekets brukere.

Nasjonale føringer:

Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet lanserte høsten 2019 «Rom for demokrati og danning – nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023». Siden utvidet til 2025. Strategiens mål er å videreutvikle bibliotekene som relevante og viktige kunnskapsinstitusjoner som bidrar til

folkeopplysning og dannelse for befolkningen. Det er vektlagt tre tiltaksområder:

1. Formidling
2. Samarbeid og utvikling
3. Infrastruktur

De to første områdene er retningsgivende for folkebibliotekene, og det kan søkes Nasjonalbiblioteket om prosjektmidler til utvikling på disse områdene. Infrastruktur utvikles i hovedsak av Nasjonalbiblioteket.

Regionale føringer:

Temastrategi for bibliotekutvikling i Viken 2022-2025. Som fortsatt er førende selv om Viken fylke formelt ble oppløst ved utgangen av 2023. Fylkesbibliotekets nye navn fra 1. januar 2024 er Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold.

Fire hovedstrategier for bibliotekutvikling:

1. Bibliotekene i Viken skaper flere og bedre lesere
2. Bibliotekene i Viken bidrar til at flere lærer hele livet
3. Bibliotekene i Viken fremmer likeverd, fellesskap og folkehelse
4. Bibliotekene i Viken bidrar til bærekraftig utvikling av samfunnet

Lesing er en vane som må læres inn fra barndommen av.
Lesing som vane bør bli like naturlig for barnet som det å bevege seg, puste og spise.
Lesing er en truet aktivitet i dagens digitaliserte hverdag.

LESE HELE LIVET – TIDLIG INNSATS ER VIKTIG

Lokale føringer:

Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030 (Kommunestyret september 2021)

Frivillighetsstrategi Ringerike kommune 2021-2025

Kulturstrategi for Ringerike 2023 – 2027: Taktskifte. Vedtatt høsten 2023

Relevante mål fra Kommuneplanens samfunnsdel:

2.2.2.: Biblioteket er en lavterskel møteplass og læringsarena som er tilgjengelig for alle på tvers av alder, bakgrunn, kjønn og etnisitet.

Fra frivilligstrategiens mål og strategier:

«Det overordnede målet er at Ringerike kommune bidrar til økt livskvalitet for innbyggerne i kommunen, ved å tilrettelegge for og samarbeider med en sterk og aktiv frivillighet.»

Mål i Kulturstrategien:

- 1.1.1. Vi skal styrke biblioteket som kommunens viktigste frie møteplass for demokrati, kunnskap og livslang læring.
- 1.1.2. Vi skal gi biblioteket en sentral posisjon som attraksjonsfaktor i Hønefoss sentrum
- 1.1.3. Vi skal utvikle bibliotektilbud i tettstedene



DEL 2: SITUASJONSBESKRIVELSE

RINGERIKE BIBLIOTEK I DAG

Ringerike bibliotek består av hovedbibliotek i Hønefoss og to avdelinger, på Sokna og Nes i Ådal.

Avdelingene er kombinasjonsbibliotek og fungerer også som skolebibliotek for skolene de huses av.

Hovedbiblioteket i Hønefoss

Biblioteket har siden 2005 lokaler i andre etasje i Sentrumskvartalet. Lokalet eies av Ringerike kommune, mens bygget eies av Tronrud eiendom AS. Lokalene er universelt utformet, det er heis i bygget, og lokalet er 1380 kvm.

Hovedbibliotekets åpningstid har de siste 20 årene vært 35 timer per uke, fordelt på tre kvelder og lørdag i tillegg til dagtid mandag – fredag.

Fra 22. februar 2017 tilbyr biblioteket meråpent-tilbud 9.00-21.00 alle dager. Brukere med avtale kan låse opp biblioteket med lånekortet + PIN-kode og bruke bibliotekets samlinger, lokaler og trådløst nettverk.

Meråpent bibliotek er et godt supplement for mange, men de betjente åpningstidene er bibliotekets "gull" – her registreres høyest besøk og flest utlån. De fleste av bibliotekets arrangementer foregår i betjent tid.

I 2023 ble det gjennomført 269 arrangementer på bibliotekets avdelinger, med over 7000 deltakere. Det betyr at biblioteket er den største kulturarrangøren i kommunen. En stor del av arrangementene er realisert gjennom samarbeid med frivillige og tverrsektorielt samarbeid. Antallet arrangementer er nær taket for hva biblioteket har kapasitet til å gjennomføre, med dagens ressurser.

Avdeling Sokna

På 1980-tallet ble de fleste av bibliotekets 13 filialer lagt ned på grunn av stram økonomi. Kun to avdelinger besto, Sokna og Nes.

I 2016 åpnet avdelingen på Sokna lokaler i samfunnshusdelen i tilknytning til Sokna skole. Biblioteket har formelt samarbeid med skolen om kombinert folke- og skolebibliotek. For å øke tilgjengeligheten for innbyggerne ble det etablert Meråpent-løsning i 2018.

Betjent åpningstid på Sokna er 7 timer per uke, følger skoleåret. Meråpent-tilbud 9-21 alle dager, med unntak av juli måned. Avdeling Sokna har en forholdsvis stor, permanent boksamling; omløpshastigheten i 2023 var lav, og elevutlånet utgjør ca 68 % av totalt utlån fra avdelingen. Altså er avdeling Sokna betydelig mer brukt som skolebibliotek enn som folkebibliotek.

Avdeling Nes

Avdelingen på Nes flyttet i 2017 fra bygdehuset til lokaler i kombinasjon med skolen. Også her ble det formalisert samarbeid etter samme modell som på Sokna. Nes har variert åpningstid fra 3,5 til 5,5 timer åpent per uke, og ikke tilbud om meråpent.

Boksamlingen på Nes er liten, tilpasset det lille lokalet og med flyt i samlingen der bøker hentes fra hovedbiblioteket i Hønefoss.

Omløpshastigheten på Nes var i 2023 bedre enn Soknas. Elevutlånet tilsvarer 29 % av totalt utlån ved

avdelingen, så avdeling Nes fungerer godt som folkebibliotek.

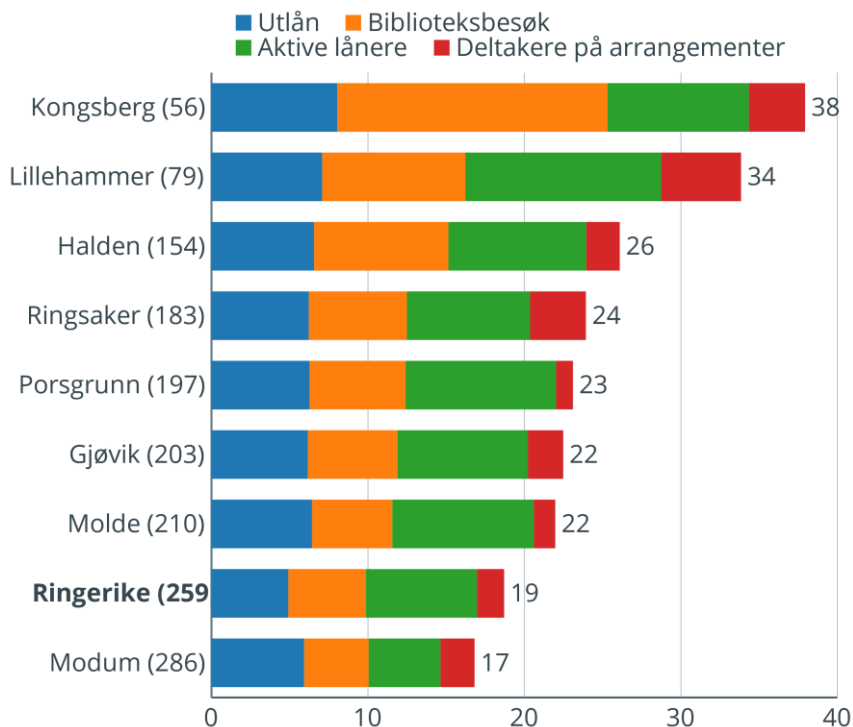
Biblioteket i tall

Det er naturlig å sammenligne Ringerike med sammenlignbare kommuner i Kostra10.

Ringerike kommer dårlig ut i sammenligningen, både hva angår bibliotek generelt (faktorene utlån, besøk, aktive lånere og deltakere på arrangementer samlet) og de økonomiske rammebetingelsene.

Kilde: Norsk kulturindeks.

Figur 1.2.2: Verdier og rangeringer i Norsk kulturindeks. 2022. Fortsatt denne tabellen som er tilgjengelig i Kulturindeksen pr. 13.10.24.



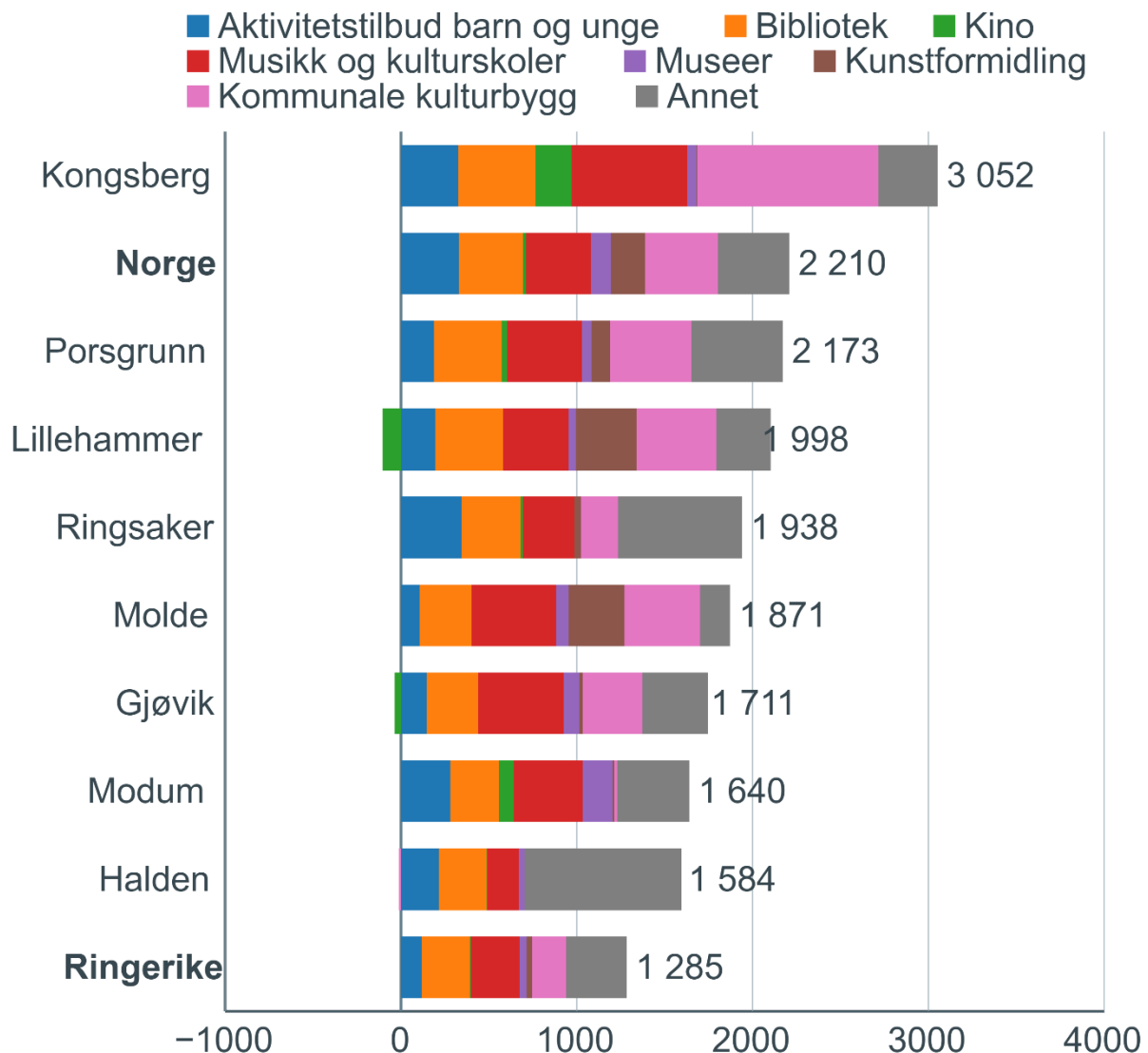
Økonomi

Ringerike kommunes samlede netto driftsutgifter til kultur i 2023 var 1285 pr. innbygger, det vil si ca 42 % av landsgjennomsnittet. Av kommunens totale utgifter til kultur, går 275 kroner pr innbygger til

folkebibliotek, mens Kongsberg bruker 439 kroner. Total driftsramme for 2024 er 7,9 millioner. Av kommuner i samme KOSTRA-gruppe, ligger Ringerike lavest.

Ringerikes utgifter til kultur utgjør 1,9 % av totalbudsjettet, mens utgiften til bibliotek utgjør 21 % av kulturbudsjettet i 2023.

Figur 2.1.2: Netto driftsutgifter til kultur i norske kommuner fordelt på budsjettavdeling. Kroner per innbygger i 2023



Kilde: Norsk kulturindeks

Bibliotekets mediebudsjett er grunnlag for det meste av innkjøp/tilveksten i samlingen. I tillegg kommer noe tilvekst automatisk, som gave fra staten gjennom Kulturfondordningen. En viss prosentandel av totalt mediebudsjett avsettes til e-medier, det vil si digitale aviser, strømming av film, ebøker og elydbøker. Samlingen vedlikeholdes med tanke på allsidighet, kvalitet og aktualitet for hele befolkningssammensetningen, fra ung til gammel, og det må være balanse mellom tilvekst og avgang.

Fjernlån

Medier som mangler i egen samling skaffes gjennom fjernlån – det vil si lån fra andre bibliotek. Frakt mellom bibliotekene ivaretas av transportbyrå, etter anbud fra fylkeskommunen. Fraktkostnaden fikk en stor økning fra 2023, da ny rammeavtale ble inngått.

Ringerike bibliotek har ingen oppbevaringsplikt utover lokal litteratur. Vår lokalsamling med sikringseksemplarer kalles for Ringerikssamlingen. Denne kasseres det ikke fra, den bare vokser og trenger stadig mer plass.

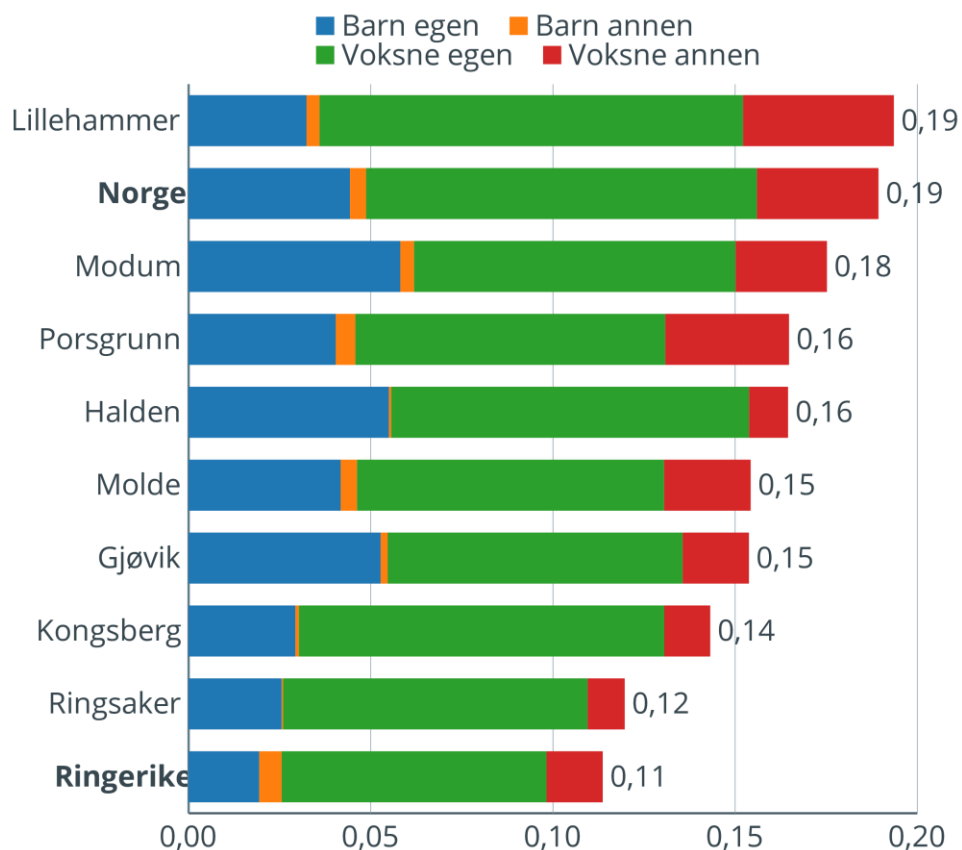
Lesing er viktig for å utvikle språk og tanke.
Lesing er en forutsetning for å kunne lære.
Lesing er viktig for at den enkelte kan innhente kunnskap,
gjøre seg opp sin egen mening og være deltaker i demokratiet.

LESE HELE LIVET – TIDLIG INNSATS ER VIKTIG



Andelen aktive lånere 2023

Figur 3.6.4: Antall aktive lånere per innbygger, fordelt på fire kategorier: barn og voksne fra egen kommune, og barn og voksne fra andre kommuner.



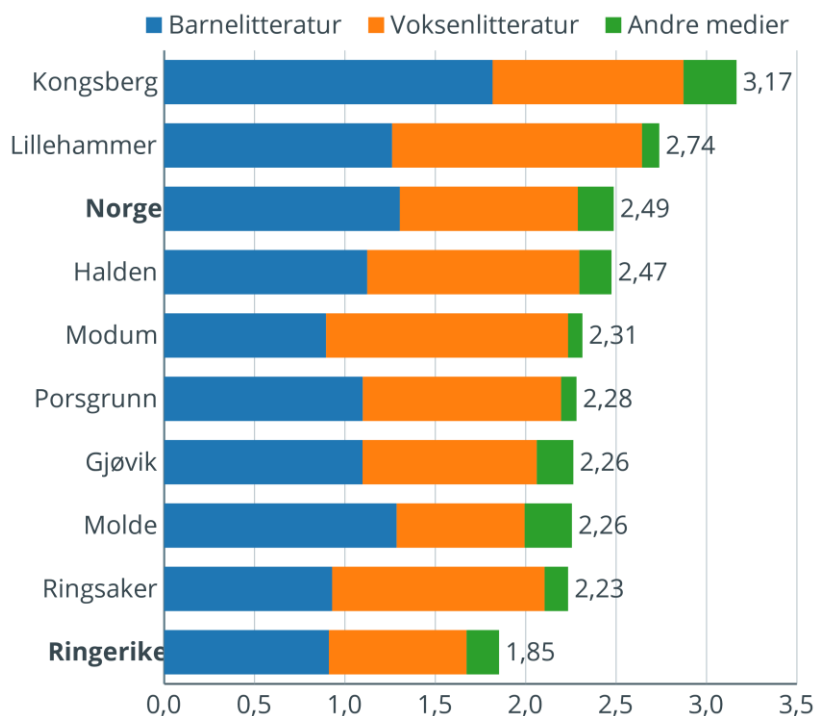
Ringerike hadde 3.574 aktive personlige lånere i 2023, da innbyggertallet var 31.468. Det vil si at 11,4% av kommunens befolkning brukte biblioteket til lån av bøker eller andre medier.

(Kilde: Ringerike biblioteks årsrapport avlevert Nasjonalbiblioteket)

Lån per innbygger i 2023

Tallet for utlån per innbygger (førstegangslån) var i 2023: 2,06. Det er ca 17,6 % lavere enn landsgjennomsnittet, som i 2023 var 2,5.

Tabell 3.6.3 Norsk kulturindeks.



Personalressurser

Totalt har Ringerike bibliotek 7,85 årsverk. 1,55 årsverk er merkantil stillingsressurs, resten 6,3 har bibliotekfaglig utdanning. På sikt bør hele personalet være bibliotekfaglig utdannet.

Avdelingenes personalressurs utgjør henholdsvis 0,4 på Sokna og 0,15 på Nes avdeling.

Av biblioteksjefens stilling går 15-20 % med til administrasjon og ledelse av fengselsbibliotekstjenesten.

I 2023 hadde Ringerike 4006 innbyggere per årsverk, Gjøvik hadde 3608, Kongsberg 3217 og landsgjennomsnittet var 2882.

Bibliotek i endring

Opprinnelsen til bibliotek var boksamlinger der folk som ikke hadde råd til å kjøpe bøker selv, kunne få låne dem. Fokuset var på samlingen, og biblioteklokalet var tilpasset oppbevaring av velordnede samlinger, mer enn for å ta imot brukere.

Ringerike biblioteks lokale i Hønefoss er fra 2005. Innredningen er tuftet på en bibliotekidé som er gått ut på dato. Mediesamlingen har god plass, publikum har mindre plass.

Den nye formålsparagrafen med virkning fra 2014, betyr større fokus på formidling, der biblioteket er møteplass og lokasjon for et bredt spekter av arrangement og mange typer bruk. Dette tiltrekker seg flere nye brukere. Fordi bibliotekrommet brukes mer aktivt, er det blitt fylt av liv og lyd.

I 2018 ble det ved Ringerike bibliotek i Hønefoss gjort rom for en scene, der det er plass til ca 100 i publikum. Videre er det etablert flere sitteplasser til de brukerne som ønsker å studere, lese og samtale. Lokalet kan virke stort, men for å romme alle typer bruk oppleves det som for lite. Det er ingen skiller mellom ulike soner, bortsett fra stille lesesal.

Bruken av biblioteket har gledelig nok økt; utfordringen er å ha sitte/studieplasser til alle som ønsker.

Lokalets innredning endres i en stadig pågående, framoverlent prosess. Bibliotekets tilbud samskapes med brukerne, og biblioteket framstår som en levende og oppdatert tjeneste. Det arbeides hardt for at biblioteket skal være for alle, og for at stadig flere skal oppdage det og bruke det.

Biblioteket er «det tredje stedet» - en mellomting av et offentlig sted, skolen/jobben og hjemmet.

Et sosialt sted med en avslappet atmosfære man oppsøker frivillig, hvor man kan interagere med mennesker fra andre sosiale lag, politiske ståsteder og andre interesser enn de man har i nær omgangskrets. Det kan bidra til bedre samfunnsforståelse.

Kilde: Ray Oldenburg: The great good place, 1999

Besøk og arrangement

Samlet besøk ved Ringerike bibliotek i 2023 var 95 033, noe som tilsvarer 3 besøk per innbygger, 36 % under landsgjennomsnittet. Til sammenlikning hadde Kongsberg 21,21 besøk per innbygger.

Ringerike bibliotek hadde 7042 deltakere på arrangement, noe som tilsvarer 0,22 deltakere per innbygger, 25 % under landsgjennomsnittet. Kongsberg hadde 0,62 deltakere per innbygger. Det er relativt mye besøk og aktivitet på bibliotekene i Ringerike, men relativt lite utlån.

Kilde: Norsk kulturindeks med tall for 2023.



Skolebibliotek

Skolebibliotekstjeneste er skoleeiers ansvar, og reguleres gjennom Opplæringsloven. Skolebibliotek er viktig, da alle elevene møter denne bibliotekstjenesten i sitt grunnskoleløp. Elevene får stimulert leselysten, de møter i beste fall en boksamling og ansatte som åpner bokas fantastiske verden for dem. Å stimulere til lesing tidlig er svært viktig for å skape gode lesere. Jo bedre leseferdigheter, jo bedre forutsetning for å lære.

Skolebiblioteket kan også være et frirom i skolen, der elevene kan lese og boltre seg uten at det stilles krav til prestasjon eller at de blir målt på noe. Gode skolebibliotek kan bidra til sosial utjevning fordi alle elevene i skolen har tilgang til det. Gode skolebibliotek er også en viktig ressurs i skolen, og har blant annet som formål å støtte elevene i å nå målene som ligger i fagplanene. På skolebiblioteket vil ansatte også kjenne elevene og sikre alle et likeverdig tilbud.

Oppsummert vil gode skolebibliotek med riktig fagkompetanse bidra til å øke læringen for elevene. (norsk bibliotekforening.no)

Kartlegging utført av bibliotekansatte fra 2019 viser store forskjeller i skolebibliotek tjenesten i Ringerike og for enkelte skoler er tjenesten så godt som ikke-eksisterende.

Leseferdigheter fra nasjonale prøver på 5. trinn og 8. trinn viser at leseferdighetene i Ringerike ligger litt under landsgjennomsnittet for 5. trinn, og på landsgjennomsnittet i 8. og 9. trinn. Det har vært stabilt over flere år.

For å møte Ringeriksskolens utfordringer er det bred administrativ enighet om å samarbeide tett for å skape et helhetlig skolebibliotektilbud i Ringeriksskolen.

Dette innebærer blant annet følgende:

- Alle skoler skal ha tilgang på oppdaterte boksamlinger som stimulerer lese lyst, lærelyst og læringsopptak
- Boksamlingen skal ses opp mot de enkelte klassetrinns læreplaner
- Felles fagsystem
- Felles plan for formidling, bemanning, fysisk utforming og plassering av skolebibliotek



UTFORDRINGER

LESING

- Leseferdighetene hos barn og unge i landet (PIRLS 2023) - som er en basisferdighet for å tilegne seg kunnskap – er lave og på vei ned. Norge skårer lavest på leseglede av alle 65 land PIRLS-undersøkelsen omfatter.
- Utdannelsesnivået hos befolkningen i kommunen er lavere enn landsgjennomsnittet.
- Skolenes tilbud av skolebibliotek er sterkt varierende. Dette gjør at mange av barna ikke får kjennskap til eller interesse for bibliotek og lesing.

DEMOGRAFI

- I Ringerike kommune er det mange ensomme og det er store sosiale og helsemessige forskjeller.
- Flere barn i kommunen, sammenliknet med landsgjennomsnittet, tilhører det som er definert som lavinntektsfamilier.
- Andelen eldre øker i kommunen.

SYNLIGHET/TILGJENGELIGHET

- En større del av kommunens befolkning kunne brukt biblioteket.
- Bibliotekets tilbud er ikke godt nok kjent blant kommunens befolkning; mange har et foreldet bilde av hva biblioteket tilbyr og kan bety i den enkeltes liv.
- Sikre universell utforming av bibliotekets tilbud for alle typer mennesker.
- Tilgjengeligheten/synligheten til bibliotekavdelingene er ikke god nok, for eksempel burde hovedbiblioteket i Hønefoss ha lokaler med inngang på bakkeplan.
- Innbyggerne sier at den betjente åpningstiden er for liten.
- Innbyggerne sier at det er for få sitte- og arbeidsplasser
- Det skal være likeverdig tilbud i alle de fem tettstedene, Hallingby, Tyristrand og Åsa i tillegg til Sokna og Nes, tilpasset lokale forhold. Innbyggerne mener bibliotektilbudet er for dårlig og inkonsekvent i tettstedene, da bare Nes i Ådal og Sokna har kommunalt bibliotektilbud.

LOKALER

- Lokalene er for små og ikke godt nok tilpasset moderne bibliotekdrift. Reolene med bøker/samling benyttes som vegger/skjerming ved sitteplasser, noe som hindrer tilgang.
- Biblioteket mangler anretningskjøkken, garderobe og spisesoner for brukerne, grupperom og avskjermede soner til arrangementer og andre aktiviteter, for ikke å forstyrre øvrige brukere med lyd og aktivitet.
- Ungdomsrådet sier at luftkvaliteten på hovedbiblioteket er dårlig. (Tørr og varm.)

RESSURSER

- Norsk kulturindeks viser at Ringerike kommune bruker mindre penger til bibliotek tjenester enn sammenlignbare kommuner.
- Ringerike bibliotek har mindre personalressurs enn gjennomsnittet i landet.
- Ringerike bibliotek har ambisjoner om vekst, men rammevilkårene setter begrensninger.
- Bare 80 % av biblioteksjefstillingen står til rådighet for administrasjon, ledelse og utvikling av Ringerike bibliotek på grunn av fengselsbibliotekordningen.

DEL 3: TILTAK

Bibliotekplanens tiltaksdel er inndelt i tre fokusområder. Fokusområdene (målene) er hentet fra Kommunens samfunnsdel og Kulturstrategien Taktskifte
Tiltakene revideres årlig gjennom virksomhetsplanen. Måling/resultat rapporteres for hvert tiltak.
Bibliotekplanen rulleres hvert fjerde år.

FOKUSOMRÅDE 1:

Alles bibliotek - bibliotekets visjon

Kommunens samfunnsdel 2.2.2:

Biblioteket er en lavterskel møteplass og læringsarena som er tilgjengelig for alle, på tvers av alder, bakgrunn, kjønn og etnisitet.

Kulturstrategien 1.1.1:

Vi skal styrke biblioteket som kommunens viktigste frie møteplass for demokrati, kunnskap og livslang læring.

Biblioteket skal være et møtested med et så allsidig tilbud at hver og en finner noe relevant for seg; ingen skal føle seg utenfor eller glemte. Lokaler og tilbud skal legges til rette for at alle kan delta, få bekreftelse og mulighet til å vokse.

Biblioteket skal legges til rette for meningsfulle møter mellom mennesker, noe som bidrar til forståelse og toleranse.

Biblioteket skal tilstrebe å være "Det tredje stedet".

	TILTAK	2025	2026	2027	2028
1.1	Bibliotekløpet 0-100 år Flere av kommunens innbyggere skal bruke biblioteket				
	<i>Prosjekt Bokstart</i> Utdeling av gratis bok ved 10-månedes-kontrollen på helsestasjonen, 2-årskontrollen. 2-åringene må hente boka på biblioteket. Alle barn i denne alderen. (ca 270 per år)				
	<i>Bok ut – bok inn</i> Aktiv formidling utenfor bibliotekrommet for å skolere barnehagene/helsestasjonene, foresatte og/eller ansatte. 16 årlig				
	<i>Tøyveskebiblioteket</i> Utlån av bøker fra barnehagen, ei tøyveske med flere titler som barna/foresatte kan låne med hjem. 4-6 tøyveskebibliotek for hver avdeling i barnehager som ønsker tilbudet				

	<i>Småbarnstreff 0-3 år</i> 20 treff årlig				
	<i>Lesestunder for barn i barnehagealder</i> 10 årlig				
	<i>Teater og konserter med profesjonelle aktører</i> 10 årlig				
	<i>Klassebesøk</i> Hvert år inviteres 2., 4., 6., 7. og 9. trinn				
	<i>Få til formalisert samarbeid med grunnskolen om skolebibliotek</i>				
	<i>Åpen lesesirkel for voksne</i> I samarbeid med lag og foreninger 10 årlig				
	<i>Etablere leseklubber for ungdom/unge voksne</i>				
	<i>Etablere Shared reading</i>				
	<i>Etablere Leseombud</i> (Omsorgssentre, møteplasser for eldre)				
	<i>Etablere Boken kommer. Oppsøkende tjeneste til hjemmeboende/syke som ikke selv kommer seg til biblioteket</i>				
	<i>Litteraturformidling i biblioteket, på sosiale medier og podkast</i> Bibliotekets litteraturpris - årlig				
	<i>Lesekiosk ved Fosseparken – ta en bok og gi en bok</i> Etablert 2022 – biblioteket er fadder for kiosken				
1.2	Kunnskap og livslang læring				
	<i>Kurs og foredrag for bedre digitale ferdigheter</i> Motarbeide digitalt utenforskap				
	<i>Tilby foredrag om ulike nyttige og unyttige tema</i> Lørdagsuniversitetet, Bok til film, Gaming i Stua				
	<i>Tilby ulike verksted i samarbeid og i samskaping med frivillige, lag og foreninger</i>				
	<i>Quiz for både barn og voksne</i>				
	<i>Språkkafe</i>				
	<i>Syverksted</i>				
	<i>Flere typer verksted for barn og ungdom, til hygge og nytte</i>				
	<i>Etablere samarbeid med Buskerud fylkesfotoarkiv og Ringerikes museum for å sikre kunnskapsformidling om lokalhistorie og lokal identitet</i>				
1.3	<i>Møteplass</i> Biblioteket (innhold og lokaler) videreutvikles som «Det tredje stedet» - en mellomting mellom hjem og jobb/skole. Dette bidrar til stedsutvikling, livskvalitet, meningsfullt innhold i de enkeltes liv. Et slags hjemmekontor, et sted for konsentrasjon og kontemplasjon.				

	Et sted hvor du kan ordne en utskrift eller koble deg til trådløst nettverk. <i>Sikre universell utforming for lokalene og for tilbudet</i> Romslige lokaler bygd og innredet for å takle nye pandemier. Det er viktig samfunnsøkonomisk og for psykisk helse at møteplassen bibliotek er åpen uansett pandemi				
	<i>Etablere og videreutvikle Gaming i stua som fast tilbud</i> 10 GiS årlig (aktuelle samarbeidspartnere Frivilligsentralen Ung aktiv og BUA)				
	<i>Flere tilbud for ungdom gjennom samskaping med ungdom og andre kommunale tjenester/virksomheter</i>				
1.4	<i>Demokrati-arena</i> Minimum 2 årlige samtaler/debatter				
1.5	<i>Studier</i> Ivareta studenter/elevs behov for et sted til studier, gruppearbeid				
1.6	<i>Skolebibliotek</i> Igangsette utviklingsprosjekt for framtidens skolebibliotek i Ringeriksskolen				



FOKUSOMRÅDE 2:

Byutvikling - «Biblioteket i den nye byen»

Kommuneplanens samfunnsdel 3.1.2

Hønefoss er en attraktiv by for alle og en sterk regionhovedstad.

Ringerike kommune skal gjøre Hønefoss mer tilgjengelig og levende, og ivareta og formidle byens historie

Kommuneplanens samfunnsdel 2.1.4

Ringerike er et tilgjengelig, inkluderende og aldersvennlig samfunn, hvor det er godt å leve hele livet

Kulturstrategien 1.1.2

Vi skal gi biblioteket en sentral posisjon som attraksjonsfaktor i Hønefoss sentrum

Kulturstrategien 3.1.1.

Vi skal bruke kultur aktivt for å styrke Hønefoss som regionsenter i Ringeriksregionen

Kulturstrategien 3.1.3

Vi skal bidra til at Hønefoss blir blant Norges mest attraktive og levende studentbyer

Biblioteket er ett av den nye byens offentlige rom. En levende by har gode offentlige rom der folk kan møtes uformelt, der folk har lyst til å være, for nytte og nytelse.

«Bibliotek er ingen utgift, men en investering». Gloria Perez-Salmerom, tidligere president i IFLA.

«Se til Lillestrøm – slik vil vi ha det!» Innspill fra biblioteksjefens møte med Ungdomsrådet vinteren 2024.

	Tiltak	2025	2026	2027	2028
2.1	Flytte hovedbiblioteket til et lokale på bakkeplan med god synlighet. Sentralt plassert med lett tilkomst fra kollektivtrafikk, og med parkering i nærheten				
2.2	Sørge for universelt og funksjonelt bibliotekinteriør, med rom som huser bibliotekets mangfoldige tilbud				
2.3	Tilbud og innhold videreutvikles i takt med tiden og i samskaping med brukerne				
2.4	Personalet bygges og videreutdannes til å kunne svare ut biblioteklovens formålsparagraf om aktiv formidling				
2.5	Utarbeide plan for markedsføring og synliggjøring av bibliotekets tilbud				
2.6	Utvide betjent åpningstid ved hovedbiblioteket				

FOKUSOMRÅDE 3:

Biblioteket der du bor

Kommuneplanens samfunnsdel 3.1.1

Vi har en bærekraftig vekst, og en konsentrert arealutvikling i by og tettsteder som gir muligheter for korte reiser i hverdagen

Kommuneplanens samfunnsdel 3.1.1

Kommunen skal styrke utviklingen i Hønefoss, Heradsbygda, Haugsbygd og tettstedene Hallingby, Nes, Sokna, Tyrstrand og Åsa, med tilbud og tjenester som dekker innbyggernes daglige behov. Det skal også være fokus på en videre utvikling av de mindre bygdene i kommunen

Kulturstrategien 1.1.3

Vi skal utvikle bibliotektilbud i tettstedene

Kulturstrategien 3.2.3

Vi skal sikre alle tettsteder i kommunen funksjonelle, tidsmessige og tilgjengelige sambruksarenaer for alle typer av aktivitet

«Gode liv bygges der folk lever livene sine.» (fhi.no)

Tettstedene og bygdene trenger også møteplasser. Bibliotek tjenester utenfor sentrum formes og realiseres gjennom samhandling med andre.

«Bibliotek ut til folket!» Innspill fra biblioteksjefens møte med Integreringsrådet vinteren 2024.

	TILTAK	2025	2026	2027	2028
3.1	Det etableres en helhetlig og likeverdig distribusjonsløsning for alle tettstedene som sikrer bibliotektilbud og litteratur.				
3.2	Det utvikles formidlingsarenaer og møteplasser for bibliotektilbud, i sambruksløsninger med lokale aktører, foreningsliv, og øvrige kommunale/offentlige tjenester				
3.3	Det igangsettes ambulerende arrangementer i samarbeid med lokale aktører				
3.4	Det etableres ambulerende bibliotek tjeneste ved omsorgsboliger med nye Vesterntunet som pilot				

PROSESS OG METODE

Utarbeidelsen av kulturstrategien omfattet blant annet en bred involveringsprosess i perioden august 2022-april 2023, også tema bibliotek var med. Det var i tillegg tett dialog med politiske råd og utvalg gjennom hele prosessen.

Biblioteket arrangerte politisk debatt i anledning kommunevalget høsten 2023, der partier som stilte til valg, var invitert. Tema var framtidens bibliotek i Ringerike.

Siden vi ikke har hatt ressurser til å gjennomføre egen brukerundersøkelse, har vi sett til Lillestrøms «Bruker- og bruksundersøkelser i bibliotekene», utarbeidet av Rambøll consulting management consulting AS etter oppdrag fra Lillestrøm kommune; en svært grundig brukerundersøkelse vi mener har overføringsverdi. Rapporten har også resultater fra undersøkelse blant ikke-brukere.

Vi gjennomførte to uformelle spørreundersøkelser på Sokna høsten 2021 og våren 2022.

Vi har hatt en intern prosess blant ansatte på biblioteket for en felles forståelse av bibliotekets kjerneoppgaver/kjerneverdier, samt nettverkskart over aktuelle samarbeidspartnere. Nettverkskart er en av flere metoder i samskaping, som viser styrken i svake bånd. Samskaping er en metode for å utvikle tjenester sammen med brukerne, ikke bare FOR.

Staben ved Kultur og idrett deltok på workshop under strategisamlingen i januar 2024.

Biblioteksjefen har vinteren 2024 møtt i 6 politiske råd og utvalg og samlet innspill om bibliotektilbudet i kommunen på generell basis.

Verdifulle innspill fra alle ledd i prosessen er tatt vare på.

Lesing er en hyggelig aktivitet i seg selv. Et barn som har blitt lest for, er mer motivert for å lære å lese selv, da lesing er forbundet med nærhet, hygge og glede. Lesing utvikler fantasien og empatien.

LESE HELE LIVET – TIDLIG INNSATS ER VIKTIG



REFERANSER

- Taktskifte. Kulturstrategi for Ringerike kommune 2023-2027 (Ringerike kommune, 2023)
https://www.ringerike.kommune.no/contentassets/f8b2056d119a44ed9857a7fe0546f034/rk_kulturstrategi_b_enkl.pdf
- Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030 (Ringerike kommune, 2021)
<https://www.ringerike.kommune.no/contentassets/c5820b409bd743fc865864dd1094c162/dokumenter-for-nettside/kommuneplanens-samfunnsdel-2021-2030-staende.pdf>
- Bibliotekene i Viken viser vei. Temastrategi for bibliotekutvikling 2022-2025 (Viken fylkeskommune, 2022)
https://ofk.no/_f/p104/i35d9711b-09cb-4c4b-941c-24ab88d45110/temastrategi-bibliotekutvikling-2022-2025.pdf
- Frivillighetsstrategi Ringerike kommune 2021-2025 (Ringerike kommune, 2021)
<https://www.ringerike.kommune.no/globalassets/bilder-blokker-og-filarkiv/innholdsblokker/kultur/ringerike-kommunes-frivillighetsstrategi.-2021-2025.pdf-.pdf>
- Folkehelseoversikten 2023. Kortversjonen (Ringerike kommune, 2023)
<https://www.ringerike.kommune.no/globalassets/bilder-blokker-og-filarkiv/bilder-og-dokumenter/barn-og-unge/familiens-hus/folkehelsekoordinator/folkehelseoversikten-3112023.pdf>
- Brukerundersøkelse i Lillestrømbibliotekene 2022 (Rambøll Management Consulting AS, 2022)
https://bibliotekutvikling.no/content/uploads/sites/3/2023/02/Brukere-og-ikke-brukere-av-bibliotekene-i-Lillestrom_v2-.pdf
- Bibliotek. Universell utforming for aktive og sosiale liv (KS, 2024)
<https://www.ks.no/contentassets/b3b7ed461beb434f8615c0c92a5a1f1e/UUhefteBibliotek.pdf>
- Norsk kulturindeks: Ringerike (Telemarksforskning, 2024)
<https://kulturindeks.no/rapport/3305/1/1>
- Lov om folkebibliotek (folkebibliotekloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1985-12-20-108>
- Rom for demokrati og dannelse – nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023, utvidet til 2025 (Kultur- og likestillingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, 2019, 2023)
<https://kudos.dfo.no/documents/46870/files/30158.pdf>
- Bibliotekutvikling - folkebibliotekstatistikk innrapportert årlig til Nasjonalbiblioteket (Nasjonalbiblioteket, 2010-2023)
<https://bibliotekutvikling.no/statistikk/forside/statistikk-for-folkebibliotek/>
- Norsk bibliotekforening: Skolebibliotek – en læringsarena
<https://norskbibliotekforening.no/tema/skolebibliotek/>
- Statistikk for nasjonale prøver: Ringerike (Utdanningsdirektoratet, 2023)
<https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/>
- Ray Oldenburg: The great good place (1999)

FOTO

Side 1 Ringerike bibliotek

Side 2 Ringerike bibliotek

Side 4 Ringerike bibliotek

Side 7 Ringerike bibliotek

Side 11 Ringerike bibliotek

Side 15 Ringerike bibliotek

Side 16 Ringerike kommune

Side 20 Ringerike bibliotek

Side 24 Ringerike bibliotek

Side 27 Ringerike bibliotek

